

- Mors fravær kan gi stress

Mannspanelet og politikere vil gi mer av fødselspermisjonen til far. NTNU-forsker Turid Suzanne Berg-Nielsen mener at mors fravær kan ha potensielle skadevirkninger på barna.

Tor H. Monsen
journalist, Universitetsavisa

I samarbeid med
NTNU

Torsdag 06. mars 2008
kl. 05:00

Mannspanelet foreslo mandag en firedeling av svangerskapspermisjonen, 11 uker til far, 11 til mor, og 22 uker på deling.

Likelønnsutvalget gikk tidligere ut med forslag til en tredeling. Alt i likestillingens navn. Hvor blir det av hensynet til barnet? spør enkelte forskere seg.

Arild Stokkan-Grande er leder av mannspanelet. Han reagerte kraftig på vitenskapens innblanding:

- Så dumt at det bare kunne vært sagt av en professor, uttalte han i en rekke av landets aviser.

Politikerne fulgte opp:

- Slutt å synse, og begynn å forske, mente Gunn Karin Gjøl fra Arbeiderpartiet.

Klinisk barnepsykologi

Hva vet forskningen i dag om sped- og småbarns tidlige emosjonelle utvikling, og hva som styrer den?

Turid Suzanne Berg-Nielsen er forsker innenfor klinisk barnepsykologi og barns tilknytning til foreldre.

I Norge finnes det lite forskning på hvilke konsekvenser det daglige fraværet i forbindelse med mors arbeid har på barns tidlige psykiske utvikling.

Internasjonalt finnes det imidlertid mye litteratur, blant annet at plassering i barnehage før ett års alder øker sannsynligheten for senere psykososiale plager - uavhengig av kvaliteten på barnehagen.

Potensielle skadevirkninger

- At far overtar så tidlig som det i denne debatten er snakk om, fremstilles som utelukkende positivt for barnet. Det finnes det ingen vitenskapelig dekning for, sier Berg-Nielsen.

Faktisk finnes det indikasjoner på det motsatte, at mors fravær kan ha potensielle skadevirkninger. Dette kjenner vi både fra dyre- og menneskeforsøk, ifølge psykologen.

Endret genuttrykk

Ifølge Berg-Nielsen kan erfaringer i tidlig alder påvirke genuttrykket hos forsøksdyr. De medfødte genene trenger ofte å bli aktivisert av eksterne faktorer for å bli til egenskaper - dette kalles ofte epigenetikk.

- Dyreforsøk har vist at epigenetiske prosesser skjer svært tidlig hos

Ideologisk styrt debatt: - Vi vet langt mer i dag enn man gjorde da en del politiske og feministiske ideologier ble dannet i forrige århundre. Turid Suzanne Berg-Nielsen er førsteamanuensis i psykologi ved NTNU og spesialist på klinisk barnepsykologi. Hun er også forsker ved Regionsenter for barn og unges psykiske helse

avkommet. Genetisk identiske rotteunder dannet utviklet forskjellig genuttrykk ettersom hvilken fostermor de vokste opp med.

(RBUP) i Oslo, og redaktør av tidsskriftet Dyade. (Foto: Privat)

- Det er ikke grunn til å tro at mennesket er noe unntak når det gjelder hjernens formbarhet i tidlig alder, sier psykologen fra NTNU.

Lengre adskillelse utløser stress

Hos et spedbarn blir de såkalte tidlige emosjonelle relasjonene dannet i barnets første 12 til 18 måneder. Hjernen formes gjennom at det dannes nerveceller og nerveimpulser. Kortisol er et stresshormon som lar seg lett måle.

Forskningen vet at vedvarende høyt kortisolnivå gir uheldige virkninger i hjernen.

- Den mest stressede situasjonen for sped- og småbarn er lengre adskillelse fra den foretrukne omsorgspersonen, sier Berg-Nielsen.

Psykiske vanskeligheter kan altså være et resultat av at "sovende" disposisjoner blir vekket til live av for eksempel tidlige stresssituasjoner.

Tilknytningshierarki

Forskningslitteraturen peker mot at mor er den oftest foretrukne omsorgsfiguren. Barnet utvikler hva Berg-Nielsen kaller et "tilknytningshierarki", at en av foreldrene foretrekkes fremfor den andre.

At mor blir oftest foretrukket, kan kanskje henge sammen med nærheten som skapes gjennom amming, ifølge NTNU-eren.

- Mange studier har påvist at det å ha en utrygg tilknytning øker sannsynligheten for utvikling av psykiske vanskeligheter senere, sier Berg-Nielsen.

Hvilke konsekvenser et tvunget fravær fra mor gjennom en obligatorisk farspermisjon kan medføre, vet vi ikke.

- Høyst sannsynlig vil det innebære en unødig stressfaktor for mange barn i en sårbar tid, mener Berg-Nielsen.

Kjønnsforsker uenig

Jørgen Lorentzen er kjønnsforsker og tidligere medlem av Mannspanelet. Han mener det ikke spiller noen rolle hvem av foreldrene som tar seg av barnet.

- Biologene har brukt milliarder av kroner og mange tiår på å bevise at det er en forskjell, men har ikke klart det. Hele idealiseringen av mor-barn-relasjonen kom da biologien ble en viktig premissleverandør på slutten av 1800-tallet, sa han til Aftenposten.